

חידוש - ויהי מה!

בעקבות מאמרו של לויט-קול. פ. ק. קליינמן ב"צקלון" 101

חידות. הגשמת הצעה זאת עלולה להרגיל את המפקד כי "לפני התרגיל — תהיה חז' רה", אשר לפי דברי המציע תבוצע בשטח התרגיל עצמו. אם נקבל הצעה זו נרגיל את מפקדינו לסכמטיות ולשגרה מסוכנות מאוד. האם יבצעו חזרה בשטח עצמו (כדברי המציע) לפני פעולה של ממש? לדעתי, טמונה סכנה רבה בהצעה זאת. אמנם — יש בכוחה להכשיר את המפקדים ולהקנות להם יתרון ידע על פקודיהם. אך — האם טוב הדבר? הרי תכלית האימון בכל מקרה היא בהכנה הגייסות, על כל דרגותיהם — לקרב ממש! נכון הדבר וחובה היא לסייר בקרבת שטח התרגיל. לצפות עליו מתוך עמדות תצפית כאילו האויב עצמו שולט בשטח! יש להכין מפקדים בעזרת תצלומי-אוויר, שולחן-חול ומפה. אך אסור לשחזר אתם את התרגיל הטקטי בשטח, שמא נרגיל את המפקדים לשגרתיות מסוכנת ומסכנה.

באשר לשאר הצעותיו של המחבר בסקירה הגדולה, ראויות הן לעיון-יתר ולביצוע ואין הן זקוקות להמלצתי. אולם חובה עלינו להמציא נע מלהעתיק כל הצעה רק משום החידוש שבה. יש לבחון ולבדוק כל הצעה: האם תתרום להשגת המשימה או לא? וכל הצעה אשר לא תענה על הבחינה הזאת — נתחק ממנה!

רפ"נ מ. נויבך

אך בתנאים המתאימים יותר, כלומר, לאחר מנוחה, ואם אפשר ליד שולחן חול כדי לחזור ולשחזר את המהלכים השונים, להסביר ולתקן תוך העלאת הפרטים הקטנים ביותר. ועם זאת — אין לוותר על הביקורת תוך כדי ביצוע.

"אימון המפקדים צריך תמיד להקדים את אימון יחידותיהם". נכון. ראשית, חזקה על מפקד — בכל דרגה — שעבר אימון בסיסי פיקודי אשר הכשירו לתפקידו, נטע בו בטר חזון עצמי וידיעות בסיסיות לביצוע תפקידו הפיקודי. שנית, אני מתנגד להצעת המחבר, לפיה יש לבצע "חזרה-שלדית" על התרגיל עם המפקדים יום קודם הביצוע עלידי הי-

בעת האחרונה עדים אנו לשאיפה לחידושים בכל מחיר, למקוריות לשם עצמה, שאיפה המבקשת לחסל מוסכמות העבר ולהוכיח כי היפוכן עדיף. בתופעה זו אנו נתקלים בצבא ומחוצה לו ויתכן שהמצאות הצבאית מושפת לא במעט מזו האזרחית.

בקראי ברשימתו של לויט-קול. פ. ק. קליינמן מן נתרשמתי שאף הוא, "נגוע במחלה" זאת. אכן — צודק הוא בנתחו את חשיבות האיר מון הנכון — לשם הכשרתו היעילה של לוחם מועיל. אין חולק על הצורך בעקירת הרגלים רעים והחלפתם בנכונים. תמיס-דעים אני אתו כי [חיים אין ספור אבדו וקרבות רבים נסתיימו בתבוסה בגלל הרגלים רעים שנרכשו באימונים] אולם — תיקון מחייב הכנסת הרגלים מושכלים ומועילים, אין ערך בתיקון לשם תיקון בלבד. כלפי מה אמורים הדברים? בקבלה עיוורת של רעיונות המחבר. "הביקורת השוטפת" — אין הביקורת השרטטת, כמוצעת, יכולה לבוא תחת הסיכום. יש לתקן ולהעיר, לחזור ולתקן תוך כדי האימון, ולו אף ביחידות הקטנות ביותר, אך אסור בהחלט לותר על הסיכום שבסוף התרגיל. צודק המחבר כי הסיכום הנהוג כיום מחטיא את מטרותיו, היות והוא מבוצע, בד"ר כלל, בתנאים של עיפות, רעב וצמאון. מכאן מסיק המחבר על הצורך בביטול הסיכום. אולם, לדעתי, יש לערוך את הסיכום —

מקומה של הספרות-הצבאית במערכת ההדרכה

יכולה להיות אחרת מאשר "פברוק" — בהצגה "חיה" על-גבי שולחן-חול. ספק, אם זו הדרך ללימוד היסטוריה-צבאית ולרכישת או הקניית "גסיון-קרבות על חשבון הזולת". יתר-על-כן, מחמת משכי הקורסים הקצרים יחסית, "נושרים" נושאים שהם לכל

של צה"ל "מערכות" — ולא הוא בלבד אלא כל מפקד וכל שוחר ספרות-צבאית — יתנו עליה את הדעת. אציין מראש: לא נראית לי הצעתו של רפ"נ פייקס, לשחזר קרבות-מופת ולהמציאם — לאחר "עיבוד" שמשמעותו אינה

רשימתו של רפ"נ מיכאל פייקס — "ספרות-צבאית כעזר להדרכה — כיצד" ("מערכות" קמ"ד), כמו גם רשימתו של אל"מ עוזי נרקיס — "הרפתקה בחלל — או אתגר לעתיד" ("מערכות" קמ"ג), חשפו בעיה כאובה שמן-הראוי כי בית-ההוצאה

הדעות חיוניים לפי הכלל: קודם מה שהניך מוכרח לדעת, אח"כ מה שהוא צריך לדעת, ולבסוף (אם נותר פנאי) — מה שרצוני לדעת. ואם ימצא, מעשה-נס, מספר שעות פנויות בקורס מ"כים, למשל, קרוב לודאי שיושקעו בתרגילים נוספים ולא "יבזבזו" בהצגת-שחזור של הקרב בין דוד וגלית (שאינה, אגב, כה פשוטה וקלה להכנה).

ברצוני לייחד הפעם את הדיבור על עצם מקומה של הספרות-הצבאית אצלנו והשימוש בה.

לשבחו של בית-ההוצאה "מערכות" יאמר, כי ידע להעמיד לרשות איש-הצבא שפעת ספרי-מופת צבאיים; מבחר עשיר ומגוון. "המ"כסה" שדות-פעולה רבים, — החל בספרי-מופת מובהקים כ"עקרונות המלחמה" ל"קלאוזוביץ", "חכמת המלחמה" לסון-טסו, "הח"ייל הטוב" לפילדמרשל וייל, וכלה בספרים שאינם, אולי, ספרי-מופת, אלא שהדמויות והמעללים עוצרי-הנשימה המתוארים בהם עשאים נצחיים; שמוסרי-השכל האצור בהם יהיה שריר וקיים גם בדורות יבואו; שטעמם וחיוניותם לא פגו ולא יפוגו לעולם, כגון: "גבעת קדל-חזיר", "אנשים מול אש", "צבאו הפרטי של פופסקי", "קחו אנשים אלה", "קר מגדוד", "מפקד הרפאים", ובדומה להם — ספרים רבים אחרים.

אלא שבהקשר זה, עלינו לשאול את עצמנו מספר שאלות: למי נועדו ספרים אלה לקריאה ומי קראם באמת? האם אין ספרי "מערכות" מגיעים תמיד לאותו חוג קוראים מצומצם — מפקדים בכירים מסוימים ואי-אלו שוחררי ספר? האם גדל והתרחב חוג קוראים זה במרוצת השנים או שהקוראים נשארו אותם הקוראים (ואולי, פחת מספרם...)? והאם המ"כ, המ"מ והמ"פ גיונים מספרות זו וזו — דים באמצעותה מנסיונם של מפקדים אחרים בצבאות אחרים? כי אם יקראו הם אז "זכרונות מונטגומרי", ירחבו אופקיהם, אך "תכלית" אין בכך.

ונשאלת השאלה: מה אנו עושים לשם הכנת הספרות-הצבאית על-מנת להבטיח שהספר הנכון אמנם יגיע לידיים הנכונות? וכיצד יהיה לאל-ידינו להבטיח את הפקת מירב התועלת לצה"ל מקרבות-מופת שניהלו אחריהם? והאם עשינו הכל כדי להקנות למפקדינו, ברמות הנמוכות בעיקר, לקחים השאורים במלחמת-הקוממיות, בפעולות-התגמול ובמערכות-סיני?

השאלה היא, כמובן, "מה לתת": האם את ספריהם של גאבין וקיסניגר, כפי שמציע אל"מ עוזי נרקיס, מתוך היענות ל"אתגר —

המוליך אל הרפתקה שכדאי להסתכן בה"? הנעמיד את ספרותנו הצבאית בצל "מלחמת הכפתורים" של המחר, או שמא נפסת, ביד-עין, על הלוחמה האטומית-טילית וכל המש-תמע ממנה, ונתרכז בהפרית מחשבתנו על-ידי לימודם של מלחמות, קרבות-מופת ומבצעים יחידים העלולים לחזור על עצמם, בקויהם הכלליים לפחות, בזירת-הקרב שלנו?

נתגלגל לידי הספר "הרפתקה בחלל" למאיר סיון, ספר רב-ענין ורווי, "מתח חללי". הספר, המקנה מושג על החלל ההולך ונכבש בידי האדם, הוא בבחינת "כדאי לדעת". אלא ש-עידן החלל אינו צריך להרחיקנו מעידן שטרם חלף — עידן הרובה, המקלעון, התת-מקלע, הרימון והכידון; עידן הפשיטות בער-מק שטחי האויב; כיבוש יעדים מבוצרים בכלי-נשק "מקובלים", אם גם חדישים יותר ובעלי עצמת-אש רבה יותר. ביסודו של דבר נשאר העקרון (ודאי באיזורנו) אותו העקרון מתמול-שלשום. ואם כך — הבה נשאר על הקרקע המוצקה הזו שלנו, ואל

נפליג אלי מרחבי-אינסוף, המצויים מחוץ ומעבר להשגיידינו. מצד אחר, אין זה כורח צבאי כיום לשנן, כמו על-פה, את מהלכיהם של הפאלאנגות של יוון או הלגיונות של רומי, או להתעמק יתר על המידה בקרבותיו של אלנבי, או במבצעים בהם נסתייעו בפרדות אמיצות בגליפולי — כל אלה רצויים לידיעה: אולם, "תכלית" — אין כאן. לעומת זאת, יש ויש מה ללמוד מקרבות מלחמת-הקוממיות (כגון: הקרב על גבעה 113), מפעולות-התגמול וממספר קרבות שהתנהלו במסגרת מער-כתיסיני; וכמוהם ישנם ודאי מבצעים הראויים אף הם להארה, שבוצעו על-ידי יחידים. פעולות, קרבות ומבצעים אלה, בהיותם קררי בים לנו מבחינת הזמן ומקום התרחשותם, בהכרח שרישומם על הלומודים את פרטיהם

יהיה ניכר. ואל לנו להירתע מלנחל ולתאר גם כשלונות, כי רק אם נכיר בהם ונחקור אותם עד לשורשיהם, נוכל למנוע כמותם בעתיד.

כמובן, בכך לא די. מלחמת-קוריאה רוויה מצבי-קרב ותיאורי-קרב מרתקים מאין-כמותם, אלא שמתאורים אלה ומהלקח העצום הצפון בהם, רק מעט-מוצר מצא את דרכו אל הקורא הישראלי ("קרבות קוריאה", "גבעת קדל-חזיר" — ואולי ספר נוסף שנשמט מזכרוני). בכל אופן, מלחמת-קוריאה מצד אחד, מלחמת-הקוממיות, פעולות-התגמול ו"מבצעים-סיני" מצד שני, וכן קרבות-מופת (ברמה של עד עוצבה) שהתנהלו במלחמת-העולם השנייה, דים לספק למפקדינו, ברמות אלה חומר מחשבה למכביר. בדרך זו תופרה מחשבתם של מפקדינו "הפרה תכליתית", מבלי לנתקם מהמציאות הסובבת אותם — הספרות-הצבאית תמלא את שליחותה וצה"ל יצא נשכר.

יתכן שיש מקום למנות ועדה שמתפקידה יהיה לדון בסוגיה זו, של בחירת פרשיות קרב מובחרות, מתוך המקורות שציינתי, תוך ציון והדגשה כי "חומר זה ראוי להיקרא על-ידי מ"כים ומ"מים"; "חומר זה מומלץ לקריאה למפקדי-פלוגות"; "פרשה זו ראויה שכל מפקד-גדוד ילמדנה", וכיו"ב. לאחר-מכן, יצטרך צה"ל להחליט על הדרך בה ייהפך ה"ראוי לקריאה" ל"חייב בקריאה", אם כתנאי להעלאה בדרגה, אם כבזון בקורס או בהשתלמות ואם בכל דרך מחייבת אחרת. יתירה מזה, צריך יהיה לספק ספרים/קבצים אלה בכמויות מספיקות לכל בסיסי צה"ל, ובמיוחד לבסיסי-הדרכה, ולאפשר לכל דכפין לקרוא בספרים אלה בזמנו החפשי במחנה, או אף בבית. טוב יהיה אם המפקדים ייזמו ביחידותיהם עריכת חידונים סביב פרשיות קרב אלה, כמובן תוך מתן שהות סבירה להכנה עצמית, ולסיים בהענקת פרסים.

בד"בבד יירתמו לענין שופרות-הפרסומת: "גליצה"ל", "במחנה" וכו', והדבר יידון גם בכנסי מפקדים, ובכלל הזדמנות נאותה אחרת. כך, כמדומני, יהיה כל ספר צבאי-היוצא-לאור בהוצאת "מערכות" תכליתו מחוץ-מראש לשכת מפקדים מסוימת, מצוי במספר טפסים מספיק בכל בסיס ויחידה, ומחויב בקריאה אראו, ישנם סיכויים, שהספרות-הצבאית תקלע למטרה ותיהפך, בצד הספרות המקצועית הצרופה, למכשיר הדרכה ועם זאת, לאמצעי מתן, מדרבן למחשבה ומפרה מחשבתם של המפקדים בצבאנו.

רס"נ מ. יעקובוביץ